ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 19ης Φεβρουαρίου 1998 *

Στην υπόθεση C-212/96,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του tribunal administratif de Saint-Denis de la Réunion (Γαλλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Paul Chevassus-Marche

και

Conseil régional de la Réunion,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 9, 12, 13 και 95, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ, καθώς και ως προς την ερμηνεία και το κύρος της αποφάσεως 89/688/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με το καθεστώς που διέπει την εισφορά θαλάσσης [θαλάσσια διαπύλια τέλη] στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα (ΕΕ L 399, σ. 46),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, C. Gulmann, H. Ragnemalm και M. Wathelet, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward (εισηγητή), J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann και L. Sevón, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

γενικός εισαγγελέας: G. Tesauro
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— το conseil régional de la Réunion, εκπροσωπούμενο από τον Pierre Soler-Couteaux, δικηγόρο Στρασβούργου,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Catherine de Salins, υποδιευθύντρια της διευθύνσεως νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και την Anne de Bourgoing, chargé de mission της ιδίας διευθύνσεως,

— το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενο από τον Ramon Torrent, διευθυντή της Νομικής Υπηρεσίας,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Michel Nolin, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του conseil régional de la Réunion, εκπροσωπουμένου από την Katia Merten, δικηγόρο Στρασβούργου, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον Jean-François Dobelle, αναπληρωτή διευθυντή στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και την Anne de Bourgoing, του Συμβουλίου, εκπροσωπουμένου από τον Ramon Torrent, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον Michel Nolin, κατά τη συνεδρίαση της 15ης Ιανουαρίου 1997,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 20ής Μαρτίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 5ης Ιουνίου 1996, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Ιουνίου 1996, το tribunal administratif de Saint-Denis της νήσου Réunion υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 9, 12, 13 και 95, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ, καθώς και ως προς την ερμηνεία και το κύρος της αποφάσεως 89/688/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με το καθεστώς που διέπει την εισφορά θαλάσσης [θαλάσσια διαπύλια τέλη] στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα (ΕΕ L 399, σ. 46).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο προσφυγής του Chevassus-Marche, εμπορικού πράκτορα κατοικούντος στη μητροπολιτική Γαλλία, με αντικείμενο την ακύρωση της διοικητικής αποφάσεως της 11ης Δεκεμβρίου 1992, με την οποία το conseil régional de la Réunion (περιφερειακό συμβούλιο της νήσου Réunion) θέσπισε τους νέους συντελεστές των θαλασσίων διαπυλίων τελών που εφαρμόζονται στο διοικητικό αυτό διαμέρισμα, με το αιτιολογικό ότι τα επιτοπίως παραγόμενα προϊόντα μπορούν να τύχουν ατελείας.

3 Κατά τον προσφεύγοντα της κυρίας δίκης, η εν λόγω διοικητική απόφαση έρχεται σε αντίθεση με την απόφαση 89/688.

4 Στηριζόμενο στα άρθρα 227, παράγραφος 2, και 235 της Συνθήκης ΕΟΚ, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 89/688, καθώς και την απόφαση 89/687/ΕΟΚ, της 22ας Δεκεμβρίου 1989, περί θεσπίσεως προγράμματος ειδικών μέτρων λόγω του απομακρυσμένου και νησιωτικού χαρακτήρα των γαλλικών υπερποντίων διαμερισμάτων (Poséidom) (ΕΕ L 399, σ. 39, στο εξής: απόφαση Poséidom), αμφότερες εκδοθείσες την ίδια ημέρα.

5 Επιβάλλεται να υπογραμμιστεί ότι, δυνάμει νόμου του 1946, φόρος αποκαλούμενος «θαλάσσιο διαπύλιο τέλος» (στο εξής: προϊσχύσαν θαλάσσιο διαπύλιο τέλος), το οποίο εισπραττόταν εντός των γαλλικών υπερποντίων διαμερισμάτων (στο εξής: ΓΥΔ), έπληττε το σύνολο των εμπορευμάτων ανεξαρτήτως καταγωγής (συμπεριλαμβανομένων των προερχομένων από τη μητροπολιτική Γαλλία και, κατ' αρχήν, όσων προέρχονταν από άλλα ΓΥΔ) λόγω της εισόδου τους στο συγκεκριμένο ΓΥΔ. Αντίθετα, απαλλάσσονταν από το προϊσχύσαν θαλάσσιο διαπύλιο τέλος ή από οποιονδήποτε ισοδύναμο εσωτερικό φόρο τα προϊόντα του οικείου ΓΥΔ. Το προϊόν του προϊσχύσαντος θαλασσίου διαπυλίου τέλους προοριζόταν ουσιαστικά για τη χρηματοδότηση, σύμφωνα με τους κανόνες της περιφερειακής αυτοτελείας, του προϋπολογισμού της τοπικής αυτοδιοικήσεως.

6 Κατά την πρώτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 89/688, οι εξουσίες σχετικά με την ανάληψη της απαιτουμένης δράσεως για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των ΓΥΔ δεν προβλέπονταν από το άρθρο 227, παράγραφος 2, της Συνθήκης, ώστε να «πρέπει, κατά συνέπεια, να χρησιμοποιηθεί το άρθρο 235 της Συνθήκης».

7 Σύμφωνα με την πέμπτη αιτιολογική σκέψη, το καθεστώς του προϊσχύσαντος θαλασσίου διαπυλίου τέλους περιείχε στοιχεία καθιστώντα αναγκαία την αναμόρφωσή του για την πλήρη ένταξη των ΓΥΔ στη διαδικασία ολοκληρώσεως της εσωτερικής αγοράς, λαμβανομένων παράλληλα υπόψη των εύθραυστων οικονομικών δομών τους.

8 Όπως προκύπτει από την έκτη αιτιολογική σκέψη, το καθεστώς του θαλασσίου διαπυλίου τέλους έπρεπε να διαμορφωθεί με τη μετατροπή του σε εσωτερικό φορολογικό καθεστώς εφαρμοστέο στο σύνολο των προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο εμπορίας στα ΓΥΔ.

9 Από την έβδομη αιτιολογική σκέψη προκύπτει ότι, προκειμένου να καταστεί δυνατή η δημιουργία, διατήρηση και ανάπτυξη των δραστηριοτήτων στα εν λόγω διαμερίσματα, κρίθηκε σκόπιμο να εξουσιοδοτηθούν οι τοπικές αρχές να απαλλάσσουν, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, ανάλογα με τις οικονομικές ανάγκες, τις τοπικές δραστηριότητες από την εφαρμογή του νέου αυτού θαλασσίου διαπυλίου τέλους για χρονική περίοδο μη δυνάμενη να υπερβεί, κατ' αρχήν, τη δεκαετία.

10 Κατά την ένατη αιτιολογική σκέψη, μετά τη λήξη της δεκαετούς αυτής περιόδου το φορολογικό καθεστώς πρέπει να συμφωνεί πλήρως με τις αρχές του άρθρου 95 της Συνθήκης, παράλληλα δε να είναι πάντοτε εφικτή η λήψη μέτρων στηρίξεως για την επίτευξη των ιδίων στόχων στα πλαίσια των περιφερειακών ενισχύσεων και τηρουμένων των διατάξεων των άρθρων 92, 93 και 94 της Συνθήκης ΕΚ. Η Επιτροπή οφείλει να υποβάλει, πριν από τη λήξη της δεκαετούς προθεσμίας, έκθεση στο Συμβούλιο επί της εφαρμογής του καθεστώτος και επί των επιπτώσεών τους στην ανάπτυξη των ΓΥΔ, συνοδευόμενη, ενδεχομένως, από πρόταση για τη διατήρηση της δυνατότητας απαλλαγών.

11 Το άρθρο 1, της αποφάσεως 89/688 ορίζει:

«Το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 1992, οι γαλλικές αρχές λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε το καθεστώς εισφοράς θαλάσσης που ισχύει επί του παρόντος στα υπερπόντια διαμερίσματα να εφαρμόζεται χωρίς διάκριση, σύμφωνα με τις αρχές και τις λεπτομέρειες εφαρμογής που προβλέπονται στα άρθρα 2 και 3, στα προϊόντα που εισάγονται και στα προϊόντα που παράγονται στις περιοχές αυτές.»

12 Το άρθρο 2 της ιδίας αποφάσεως προβλέπει:

«1. Τα έσοδα από τον φόρο αυτό χρησιμοποιούνται από τις αρμόδιες αρχές κάθε υπερποντίου διαμερίσματος κατά τρόπον ώστε να προάγεται, σε αυτά, όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η Επιτροπή ενημερώνεται το συντομότερο σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται από τις αρμόδιες αρχές για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός.

2. Οι αρμόδιες αρχές κάθε υπερποντίου διαμερίσματος καθορίζουν τον βασικό φορολογικό συντελεστή. Ο συντελεστής αυτός μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τις κατηγορίες προϊόντων. Η διακύμανση αυτή δεν πρέπει να διατηρεί ή να εισάγει διακρίσεις έναντι προϊόντων προελεύσεως της Κοινότητας.

3. Λόγω των ειδικών δυσχερειών των υπερποντίων διαμερισμάτων και προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος που αναφέρεται στο άρθρο 227, παράγραφος 2, της Συνθήκης, είναι δυνατό να παρέχονται απαλλαγές από τον φόρο, μερικές ή ολικές ανάλογα με τις οικονομικές ανάγκες, υπέρ των τοπικών προϊόντων και για περίοδο που δεν θα υπερβαίνει τα δέκα έτη από την εισαγωγή του εν λόγω συστήματος φόρου, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 3. Οι απαλλαγές αυτές πρέπει να συμβάλλουν στην προώθηση ή στη διατήρηση μιας οικονομικής δραστηριότητας στα υπερπόντια διαμερίσματα και να εντάσσονται στα πλαίσια της στρατηγικής για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη κάθε υπερποντίου διαμερίσματος, λαμβανομένου υπόψη του κοινοτικού πλαισίου στήριξης ενός εκάστου, χωρίς όμως να αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών σε βάρος του κοινού συμφέροντος.

Τα καθεστώτα απαλλαγών που εγκρίνονται από τις αρμόδιες αρχές κάθε υπερποντίου διαμερίσματος κοινοποιούνται στην Επιτροπή, η οποία ενημερώνει τα κράτη μέλη και λαμβάνει θέση εντός προθεσμίας δύο μηνών, με βάση τα προαναφερόμενα κριτήρια. Εάν η Επιτροπή δεν αποφανθεί εντός της προθεσμίας αυτής, το καθεστώς θεωρείται ότι εγκρίθηκε.

Η Επιτροπή υποβάλλει στο Συμβούλιο έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του καθεστώτος απαλλαγής το αργότερο εντός πέντε ετών από την εισαγωγή του εν λόγω συστήματος φόρου.»

13 Το άρθρο 3 της αποφάσεως 89/688 ορίζει:

«Το αργότερο ένα έτος πριν από τη λήξη της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 3, η Επιτροπή υποβάλλει στο Συμβούλιο έκθεση όσον αφορά την εφαρμογή του καθεστώτος που αναφέρεται στο άρθρο 2, προκειμένου να ελεγχθούν οι επιπτώσεις των μέτρων που έχουν ληφθεί επί της οικονομίας των υπερποντίων διαμερισμάτων, ως επίσης και η συμβολή τους στην προαγωγή ή διατήρηση των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων. Στην έκθεση αυτή πρέπει, ιδίως, να αναλύονται οι επιπτώσεις του εν λόγω συστήματος φορολογικής επιβάρυνσης στην κάλυψη της οικονομικής και κοινωνικής καθυστέρησης των υπερποντίων διαμερισμάτων — βάσει, ιδίως των κριτηρίων του ποσοστού ανεργίας, του εμπορικού ισοζυγίου και του περιφερειακού ακαθάριστου εγχωρίου προϊόντος — στην ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων στο εσωτερικό της Κοινότητας και στην περιφερειακή συνεργασία μεταξύ των υπερποντίων διαμερισμάτων και των γειτόνων τους.

Ενόψει των συμπερασμάτων της έκθεσης που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο, η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τον στόχο της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των υπερποντίων διαμερισμάτων που αναφέρεται στο άρθρο 227, παράγραφος 2, της Συνθήκης, υποβάλλει, ενδεχομένως, στο Συμβούλιο, συγχρόνως, πρόταση για τη διατήρηση της δυνατότητας απαλλαγών.

Στο πλαίσιο των περιφερειακών ενισχύσεων, είναι δυνατόν να ληφθούν μέτρα στήριξης για την επίτευξη των ίδιων στόχων.»

14 Με το άρθρο 4 της αποφάσεως 89/688, η Γαλλική Δημοκρατία εξουσιοδοτήθηκε να διατηρήσει, το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992, το προϊσχύσαν θαλάσσιο διαπύλιο τέλος, εν αναμονή της θέσεως σε εφαρμογή της προβλεπομένης στο άρθρο 1 αναμορφώσεως.

15 Τέλος, το άρθρο 5 ορίζει ότι η απόφαση απευθύνεται στη Γαλλική Δημοκρατία.

16 Στις 17 Ιουλίου 1992, η Γαλλική Δημοκρατία εξέδωσε τον νόμο 92-676 σχετικά με τα θαλάσσια διαπύλια τέλη και περί θέσεως σε εφαρμογή της αποφάσεως 89/688 (στο εξής: ισχύοντα θαλάσσια διαπύλια τέλη).

17 Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η επίλυση της διαφοράς της οποίας επελήφθη συνεπάγεται εκτίμηση του κατά πόσον η απόφαση 89/688 συνάδει προς τη Συνθήκη, στον βαθμό που η ανωτέρω απόφαση επιτρέπει, με το άρθρο 2, παράγραφος 3, την απαλλαγή από την καταβολή των νέων θαλασσίων διαπυλίων τελών της τοπικής παραγωγής των επιχειρήσεων που κείνται εντός των ΓΥΔ. Κατόπιν αυτού, ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συμβιβάζεται προς τη Συνθήκη και, ειδικότερα, προς τα άρθρα 9, 12 και 13 αυτής η απόφαση 89/688/ΕΟΚ του Συμβουλίου, η οποία επιτρέπει τη διατήρηση των θαλασσίων διαπυλίων τελών επί των εισαγομένων εμπορευμάτων, καθώς και επί των εμπορευμάτων που παράγονται από επιχειρή-

σεις κείμενες εντός ενός υπερποντίου διαμερίσματος, υπό την έννοια ότι προβλέπει υπέρ των τοπικών επιχειρήσεων τη δυνατότητα απαλλαγής, υπό τη μόνη επιφύλαξη ότι οι επιχειρήσεις αυτές συμβάλλουν στην ανάπτυξη ή διατήρηση μιας οικονομικής δραστηριότητας;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα: μπορεί να θεωρηθεί, ενόψει των διατάξεων του άρθρου 95, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης της Ρώμης, ότι η απόφαση 89/688 επιτρέπει φορολογική διαφοροποίηση επιδιώκουσα οικονομικούς στόχους που συμβιβάζονται με τις επιταγές της Συνθήκης και του παραγώγου δικαίου δικαιολογούμενη από τις ιδιαίτερες οικονομικές συνθήκες των υπερποντίων διαμερισμάτων;»

18 Με τα δύο αυτά ερωτήματα, τα οποία επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικά με το κύρος της αποφάσεως 89/688. Πράγματι, τα ερωτήματα αφορούν το κατά πόσον το άρθρο 2, παράγραφος 3, της εν λόγω αποφάσεως συνάδει προς τις διατάξεις των άρθρων 9, 12, 13 και 95 της Συνθήκης, ως εκ του ότι επιτρέπει την πλήρη απαλλαγή των προϊόντων των ΓΥΔ έναντι των εισαγομένων ή, τουλάχιστον, διακρίνει μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών προϊόντων από την άποψη του συντελεστή φορολογίας.

19 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι στη παρούσα υπόθεση το ζητούμενο δεν είναι η εκτίμηση των λεπτομερειών εφαρμογής της αποφάσεως 89/688.

20 Επιβάλλεται να υπομνησθεί, προκαταρκτικώς, ότι, κατά πάγια νομολογία, η αυτή επιβάρυνση δεν μπορεί να ανήκει ταυτόχρονα στην κατηγορία των φόρων ισοδυνάμου με δασμό αποτελέσματος, κατά την έννοια των άρθρων 9 και 12, και σε εκείνη της εσωτερικής φορολογίας, κατά την έννοια του άρθρου 95 της Συνθήκης (απόφαση της 7ης Μαΐου 1987 στην υπόθεση 193/85, Co-Frutta, Συλλογή 1987, σ. 2085, σκέψεις 8 έως 11). Το ουσιώδες χαρακτηριστικό γνώρισμα μιας επιβαρύνσεως ισοδυνάμου προς δασμό αποτελέσματος, το οποίο τη διακρίνει από τον εσωτερικό φόρο, έγκειται στο ότι η πρώτη πλήττει αποκλειστικώς το εισαγόμενο προϊόν λόγω της ιδιότητάς του αυτής, ενώ ο δεύτερος πλήττει τόσο τα εισαγόμενα όσο και τα εγχώρια προϊόντα, περιλαμβάνοντας συστηματικά κατηγορίες προϊόντων σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια εφαρμοζόμενα ανεξαρτήτως καταγωγής των προϊόντων (βλ. απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1981 στην υπόθεση 90/79, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1981, σ. 283, σκέψεις 12 έως 14).

21 Με τις αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 1992 στην υπόθεση C-163/90, Legros κ.λπ. (Συλλογή 1992, σ. I-4625), και της 9ης Αυγούστου 1994 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-363/93 και C-407/93 έως C-411/93, Lancry κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-3957), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι επιβάρυνση όπως το προϊσχύσαν θαλάσσιο διαπύλιο τέλος, το οποίο έπληττε αποκλειστικά τις εισαγωγές εντός των ΓΥΔ, συνιστούσε φόρο ισοδυνάμου προς εισαγωγικό δασμό αποτελέσματος.

22 Επομένως, επειδή επρόκειτο για προϊόντα προερχόμενα από την Κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της μητροπολιτικής Γαλλίας, ή από χώρες συμβαλλόμενα μέρη σε συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών, το Δικαστήριο έκρινε ότι φόρος όπως το προϊσχύσαν θαλάσσιο διαπύλιο τέλος ερχόταν σε αντίθεση με τις διατάξεις της Συνθήκης (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Lancry κ.λπ.) ή της συμφωνίας (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Legros κ.λπ.). Κατόπιν αυτού, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η απόφαση 89/688 ήταν άκυρη στον βαθμό που το άρθρο 4 αυτής εξουσιοδοτούσε τη Γαλλική Δημοκρατία να διατηρήσει σε ισχύ μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992 το καθεστώς των θαλασσίων διαπυλίων τελών που ίσχυε κατά την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως (προαναφερθείσα απόφαση Lancry κ.λπ., σημείο 2 του διατακτικού).

23 Όσον αφορά τα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών, μη δεσμευομένων από παρόμοια διεθνή συμφωνία, το Δικαστήριο έκρινε επίσης ασυμβίβαστο με τη Συνθήκη φόρο όπως το προϊσχύσαν θαλάσσιο διαπύλιο τέλος, εκτός αν, ενόψει όλων των ουσιωδών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του, μπορούσε να θεωρηθεί ως ισχύων φόρος την 1η Ιουλίου 1968, υπό την προϋπόθεση πάντως ότι δεν αυξήθηκε (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 1996 στην υπόθεση C-126/94, Cadi Surgelés κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-5647).

24 Με την απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 1995 στην υπόθεση C-45/94, Ayuntamiento de Ceuta (Συλλογή 1995, σ. I-4385), το Δικαστήριο εξέτασε το ζήτημα του συμβιβαστού με τη Συνθήκη ενός φορολογικού καθεστώτος που πλήττει, κατ' αρχήν, τόσο τα τοπικά όσο και τα εισαγόμενα προϊόντα, αλλά που προβλέπει την απαλλαγή των τοπικών προϊόντων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί αν ο φόρος αυτός επιδέχεται τον χαρακτηρισμό του φόρου ισοδυνάμου προς δασμό αποτελέσματος, εμπίπτοντος στα άρθρα 9 και 12 της Συνθήκης, ή του εσωτερικού φόρου, εμπίπτοντος στο άρθρο 95 της Συνθήκης, πρέπει να εκτιμηθεί σε σχέση με τη φραστική διατύπωση των κειμένων που τον θεσπίζουν, καθώς και σε σχέση με τον τρόπο με τον οποίο τον εφαρμόζει η διοίκηση. Φόρος, ο οποίος είναι ικανός να πλήξει τα

εισαγόμενα προϊόντα ή ορισμένες κατηγορίες των προϊόντων αυτών, χωρίς να επιβαρύνει τα τοπικά προϊόντα της ιδίας κατηγορίας, δεν συμβιβάζεται σε καμία περίπτωση με τη Συνθήκη.

25 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, με την απόφασή του της 22ας Μαρτίου 1977 στην υπόθεση 78/76, Steinike και Weinlig (Συλλογή τόμος 1977, σ. 171, σκέψεις 28 και 30), το Δικαστήριο έκρινε ότι, σε περίπτωση που η επιβάρυνση επιβάλλεται επ' ευκαιρία ή λόγω της εισαγωγής και πλήττει συγκεκριμένα ένα εισαγόμενο αλλ' όχι και το ομοειδές εγχώριο προϊόν, έχει το ίδιο περιοριστικό αποτέλεσμα επί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων με εκείνο του δασμού και, συνακόλουθα, δεν συμβιβάζεται με τα άρθρα 9, 12 και 13 της Συνθήκης. Αν, αντιθέτως, η εν λόγω επιβάρυνση εντάσσεται σε γενικό καθεστώς εσωτερικών επιβαρύνσεων στο οποίο περιλαμβάνονται συστηματικά τα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα σύμφωνα με τα ίδια κριτήρια, ενδέχεται και πάλι να παραβιάζεται το άρθρο 95, εφόσον η επιβάρυνση πλήττει τα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα με διαφορετικό τρόπο όσον αφορά τον συντελεστή, τη βάση επιβολής του φόρου ή τον τρόπο της εισπράξεώς του.

26 Όπως προκύπτει από τη διατύπωση του άρθρου 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως 89/688, η εν λόγω διάταξη επιτρέπει σύστημα ολικής ή μερικής απαλλαγής από το ισχύον θαλάσσιο διαπύλιο τέλος υπέρ των προϊόντων των ΓΥΔ. Κατ' αρχήν, παρόμοιο σύστημα απαλλαγής αντίκειται στις προαναφερθείσες διατάξεις της Συνθήκης. Εξάλλου, η ένατη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 89/688 αναγνωρίζει την αντίθεση του συστήματος απαλλαγής που προβλέπει με τις διατάξεις του άρθρου 95 της Συνθήκης.

27 Πάντως, πρέπει να εξεταστεί αν η Συνθήκη παρέχει στο Συμβούλιο τη δυνατότητα να εγκρίνει σύστημα απαλλαγής της τοπικής παραγωγής, όπως το προβλεπόμενο με την απόφαση 89/688, συνοδευόμενο από διαδικασία ελέγχου εκ μέρους της Επιτροπής, σε προσωρινή και μεταβατική βάση. Ως γνωστόν, μόνον το άρθρο 227 της Συνθήκης, ενδεχομένως δε σε συνδυασμό με το άρθρο 235, είναι δυνατόν να παράσχει συναφώς τη νομική βάση για παρόμοια παρέκκλιση.

28 Το άρθρο 227, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης προβλέπει ότι, από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης, εφαρμόζονται στα ΓΥΔ ειδικές και γενικές διατάξεις περί:

— της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων,

— της γεωργίας, εξαιρέσει του άρθρου 40, παράγραφος 4,

— της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών,

— των κανόνων του ανταγωνισμού,

— των μέτρων διασφαλίσεως που προβλέπονται στα άθρα 109 Η, 109 Θ και 226,

— των οργάνων.

29 Το άρθρο 227, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης προβλέπει ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής των άλλων, πλην των απαριθμουμένων στο πρώτο εδάφιο, διατάξεων της Συνθήκης ορίζονται το αργότερον εντός δύο ετών από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης με ομόφωνες αποφάσεις του Συμβουλίου, προτάσει της Επιτροπής.

30 Το άρθρο 227, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης επιφορτίζει τα κοινοτικά όργανα να μεριμνούν, στο πλαίσιο των διαδικασιών που προβλέπει η Συνθήκη, και ιδίως το άρθρο 226, για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των ΓΥΔ.

31 Κατά το άρθρο 226 της Συνθήκης:

«1. Κατά τη μεταβατική περίοδο, ένα κράτος μέλος που αντιμετωπίζει σοβαρές και ενδεχομένως παρατεινόμενες δυσχέρειες σε τομέα της οικονομικής δραστηριότητας καθώς και δυσχέρειες που δύνανται να επιφέρουν σοβαρή επιδείνωση της οικονομικής καταστάσεως σε ορισμένη περιοχή δύναται να ζητήσει να του επιτραπεί η λήψη μέτρων διασφαλίσεως για την εξισορρόπηση της καταστάσεως ή την προσαρμογή του εν λόγω τομέα στην οικονομία της κοινής αγοράς.

2. Κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου κράτους, η Επιτροπή ορίζει αμελλητί με επείγουσα διαδικασία τα μέτρα διασφαλίσεως που θεωρεί αναγκαία και προσδιορίζει συγχρόνως τους όρους και τον τρόπο εφαρμογής τους.

3. Τα μέτρα που έχουν επιτραπεί κατά την παράγραφο 2 δύνανται να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης, κατά το μέτρο και τις προθεσμίες που είναι απόλυτα αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων της παραγράφου 1. Κατά προτεραιότητα πρέπει να επιλέγονται μέτρα που διαταράσσουν κατά το δυνατό λιγότερο τη λειτουργία της κοινής αγοράς.»

32 Με την απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 1978 στην υπόθεση 148/77, Hansen (Συλλογή τόμος 1978, σ. 563, σκέψη 9), το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι το άρθρο 227, παράγραφος 2, προέβλεψε ότι η εφαρμογή της Συνθήκης στα ΓΥΔ υλοποιείται σταδιακώς με τη θέσπιση, κατά τον βέλτιστο δυνατό τρόπο, ειδικών διατάξεων, προσαρμοσμένων στις συγκεκριμένες ανάγκες των τμημάτων αυτών του γαλλικού εδάφους.

33 Όσον αφορά τους απαριθμούμενους στο άρθρο 227, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης τομείς, το Δικαστήριο αναγνώρισε με τη σκέψη 10 της προαναφερθείσας αποφάσεως Hansen ότι η εν λόγω διάταξη αναφέρεται ακριβώς σε ορισμένα κεφάλαια και άρθρα που τυγχάνουν εφαρμογής από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης.

34 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι «οι κανόνες του ανταγωνισμού» ήτοι το κεφάλαιο 1 του παλαιού τίτλου Ι του τρίτου μέρους της Συνθήκης, τιτλοφορούμενο «Κοινοί κανόνες», ο οποίος κατέστη ο τίτλος V της Συνθήκης, τιτλοφορούμενος «Οι κοινοί κανόνες περί ανταγωνισμού, φορολογίας και προσεγγίσεως των νομοθεσιών», περιλαμβάνονται μεταξύ των διατάξεων που απαριθμεί το άρθρο 227, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, ενώ δεν περιλαμβάνονται οι «Φορολογικές διατάξεις», οι οποίες αποτελούν το κεφάλαιο 2 του ιδίου τίτλου V.

35 Ακολούθως, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έκρινε με την προαναφερθείσα απόφαση Hansen, σκέψη 10, ότι το άρθρο 95 της Συνθήκης, το οποίο περιλαμβάνεται στις ανωτέρω φορολογικές διατάξεις, δεν εφαρμοζόταν εντός των ΓΥΔ από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης. Αντίθετα, ελλείψει αποφάσεων του Συμβουλίου, προτάσει της Επιτροπής, δυνάμει του άρθρου 227, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, καθίσταντο αυτοδικαίως εφαρμοστέες εντός των ΓΥΔ όλες οι λοιπές διατάξεις της Συνθήκης, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 95.

36 Με την προαναφερθείσα απόφαση Lancry κ.λπ., σκέψη 37, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι το άρθρο 227, παράγραφος 2, εξουσιοδοτώντας ρητώς το Συμβούλιο να καθορίζει τους όρους εφαρμογής μόνον των λοιπών διατάξεων της Συνθήκης που δεν απαριθμούνται στο πρώτο εδάφιο, το άρθρο 227, παράγραφος 2, αποκλείει τη δυνατότητα παρεκκλίσεως από την εφαρμογή εντός των ΓΥΔ των συναφών διατάξεων, συμπεριλαμβανομένων των αφορωσών την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Η ερμηνεία του άρθρου 235 της Συνθήκης υπό την έννοια ότι παρέχεται στο Συμβούλιο η δυνατότητα να αναστέλλει, έστω και προσωρινά, την εφαρμογή των άρθρων 9, 12 και 13 της Συνθήκης εντός των ΓΥΔ παραβιάζει τη θεμελιώδη διάκριση που καθιερώνει το άρθρο 227, παράγραφος 2, και στερεί από το πρώτο εδάφιό του την πρακτική αποτελεσματικότητά του.

37 Επομένως, το Συμβούλιο σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να επιτρέψει σύστημα απαλλαγής γενικής ή συστηματικής φύσεως, ικανό να οδηγήσει στην εκ νέου επιβολή φόρου ισοδυνάμου με δασμό αποτελέσματος αντιθέτου προς τα άρθρα 9, 12 και 13 της Συνθήκης.

38 Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση και την Επιτροπή, το άρθρο 227, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το τρίτο εδάφιο αυτού,

παρέχει στο Συμβούλιο τη δυνατότητα να αποφαίνεται ομόφωνα, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, έστω και μετά την εκπνοή της διετούς προθεσμίας από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης, και να διαφοροποιεί εντός των ΓΥΔ την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης, εκτός εκείνων που απαριθμούνται στο πρώτο εδάφιο, άρα και του άρθρου 95 της Συνθήκης. Υπενθυμίζουν συναφώς ότι το Δικαστήριο αναγνώρισε, με την προαναφερθείσα απόφαση Hansen, σκέψη 10, τη δυνατότητα θεσπίσεως, σε μεταγενέστερο χρόνο μετά την έναρξη ισχύος του συνόλου των διατάξεων της Συνθήκης για τα ΓΥΔ, συγκεκριμένων μέτρων προς ικανοποίηση των αναγκών των εν λόγω εδαφών. Οι απαλλαγές που επετράπησαν με την απόφαση 89/688 δικαιολογούνται επομένως βάσει του άρθρου 227, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης, λαμβανομένων υπόψη των σοβαρών οικονομικών δυσχερειών που αντιμετωπίζουν τα ΓΥΔ και που οφείλονται στον νησιωτικό χαρακτήρα τους, στη μη γειτνίασή τους με το μητροπολιτικό έδαφος και στις συγκεκριμένες αναπτυξιακές τους ανάγκες.

39 Η Επιτροπή επικαλείται κατ' αναλογίαν το καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων. Έτσι, φορολογικές απαλλαγές υπέρ της τοπικής παραγωγής και των τοπικών επιχειρήσεων ενδέχεται να συνιστούν μέτρα ενισχύσεως της οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως των ΓΥΔ ως περιφερειών, το επίπεδο ζωής των οποίων είναι ασυνήθως χαμηλό και οι οποίες μαστίζονται από σοβαρή υποαπασχόληση.

40 Πράγματι, όπως προκύπτει από το άρθρο 227, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης, τα κοινοτικά όργανα οφείλουν να χρησιμοποιήσουν στο έπακρο τις προβλεπόμενες από τη Συνθήκη διαδικασίες και ιδίως εκείνες που απαριθμούνται στο άρθρο 226, προκειμένου να επιτευχθεί η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των ΓΥΔ.

41 Καίτοι το άρθρο 226 της Συνθήκης, όπως είναι διατυπωμένο, δεν εφαρμοζόταν παρά μόνον κατά την μεταβατική περίοδο, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 227, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης παραπέμπει στις προβλεπόμενες από το πρώτο διαδικασίες. Συγκεκριμένα, διευκρινίζεται ότι τα επείγοντα μέτρα διασφαλίσεως δεν επιτρέπεται να θεσπίζονται μονομερώς από τα κράτη μέλη, αλλά απαιτούν την παρέμβαση των κοινοτικών οργάνων,

τα οποία μπορούν να επιτρέπουν μόνον τις απόλυτα αναγκαίες και χρονικά περιορισμένες παρεκκλίσεις, επιλέγοντας κατά προτεραιότητα τα μέτρα που διαταράσσουν το λιγότερο δυνατό τη λειτουργία της κοινής αγοράς.

42 Τέτοιες προϋποθέσεις περιοριστικές της δυνατότητας παρεκκλίσεως από τους κανόνες της Συνθήκης καθίστανται ακόμη περισσότερο αναγκαίες στην παρούσα συγκυρία στον βαθμό που, μεταξύ των διατάξεων της Συνθήκης που εφαρμόζονται επί των ΓΥΔ από τη λήξη της διετούς προθεσμίας, περιλαμβάνονται όχι μόνον το άρθρο 95 της Συνθήκης, το οποίο συμπληρώνει τις διατάξεις σχετικά με την κατάργηση των δασμών και φόρων ισοδυνάμου αποτελέσματος (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1980 στην υπόθεση 168/78, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή τόμος 1980/Ι, σ. 181, σκέψη 4), αλλά και οι διατάξεις σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και των λοιπών φυσικών και νομικών προσώπων. Πράγματι, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι τα αναγνωριζόμενα από τις διατάξεις της Συνθήκης, στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 227, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, δικαιώματα των πολιτών της Κοινότητας, αποτελούντα τη νομική κοινοκτημοσύνη, επιδέχονται, συν τω χρόνω, αποδυνάμωση, κατά την άσκησή τους, με αποφάσεις του Συμβουλίου.

43 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί η απόφαση 89/688 προκειμένου να εξακριβωθεί αν τηρεί τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις.

44 Πρώτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι η απόφαση 89/688 εκδόθηκε από το Συμβούλιο βάσει των άρθρων 227, παράγραφος 2, και 235 της Συνθήκης, μετά την απόφαση Poséidom. Το προβλεπόμενο στην τελευταία απόφαση πρόγραμμα ενισχύει την υποστήριξη της Κοινότητας προς τα ΓΥΔ για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεώς τους, δεδομένου ότι όντως χαρακτηρίζονται από σημαντική διαρθρωτική καθυστέρηση.

45 Δεύτερον, το επιτρεπόμενο από το άρθρο 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως 89/688 σύστημα απαλλαγής συνιστά εξαίρεση από τον γενικό κανόνα των άρθρων 1 και 2 της ιδίας αποφάσεως, σύμφωνα με τον οποίο το καθεστώς του ισχύοντος θαλασσίου διαπυλίου τέλους επιβάλλεται αδιακρίτως στα εισαγόμενα και παραγόμενα εντός των ΓΥΔ προϊόντα.

46 Τρίτον, το σύστημα απαλλαγής, ως μέσο στηρίξεως της τοπικής παραγωγής που χαρακτηρίζεται από δυσχέρειες αναγόμενες στη μη γειτνίασή της με τη μητρόπολη και τον νησιωτικό χαρακτήρα της, τελεί υπό αυστηρές προϋποθέσεις.

47 Κατ' αρχάς, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 89/688, οι απαλλαγές πρέπει να συμβάλλουν στην προώθηση ή στη διατήρηση οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας εντός των ΓΥΔ και να εντάσσονται στη στρατηγική της οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως κάθε ΓΥΔ, λαμβανομένου υπόψη του κοινοτικού πλαισίου στηρίξεώς του.

48 Το εν λόγω κοινοτικό πλαίσιο στηρίξεως επιφυλάσσεται στις κοινοτικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις και καταρτίζεται από την Επιτροπή βάσει προγράμματος περιφερειακής αναπτύξεως που υποβάλλει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, όπως προβλέπει ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2081/93 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1993, περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 2052/88 σχετικά με την αποστολή των διαρθρωτικών ταμείων, την αποτελεσματικότητά τους και τον συντονισμό των παρεμβάσεών τους μεταξύ των ιδίων και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των λοιπών υφισταμένων χρηματοδοτικών οργάνων (ΕΕ L 193, σ. 5).

49 Επομένως, η απόφαση επιτρέπει μόνον τις αναγκαίες, κατ' αναλογία και σαφώς προσδιορισμένες απαλλαγές.

50 Ακολούθως, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως 89/688, το καθεστώς απαλλαγής κοινοποιείται στην Επιτροπή, η οποία λαμβάνει θέση εντός προθεσμίας δύο μηνών βάσει των προϋποθέσεων που τίθενται για τη χορήγηση απαλλαγής — προϋποθέσεων μεταξύ των οποίων καταλέγεται και η μη αλλοίωση των όρων των συναλλαγών σε βάρος του κοινού συμφέροντος —, πράγμα που παρέχει τη δυνατότητα ασκήσεως αυστηρού ελέγχου εκ μέρους της Επιτροπής της απολαύουσας την απαλλαγή τοπικής παραγωγής.

51 Τέλος, κατά το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 89/688, η Επιτροπή υποβάλλει στο Συμβούλιο έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του καθεστώτος απαλλαγής, προκειμένου να ελεγχθούν οι επιπτώσεις του, ιδίως, επί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων εντός της Κοινότητας.

52 Πρέπει να αναγνωριστεί ότι με την επιβολή των προβλεπομένων στο άρθρο 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως 89/688 αυστηρών προϋποθέσεων, ερμηνευομένων υπό το φως των ορίων που προβλέπει το άρθρο 226 της Συνθήκης για την παρέκκλιση από τις διατάξεις της, είναι δυνατή η διασφάλιση της συμβατότητας του συστήματος των σαφώς προσδιορισμένων απαλλαγών με τις διατάξεις της Συνθήκης.

53 Επομένως, στον βαθμό που επιτρέπει σύστημα απαλλαγής από τον αποκαλούμενο «θαλάσσιο διαπύλιο τέλος» φόρο, υπό την προϋπόθεση ότι η χορήγησή της πληροί τις αυστηρές προϋποθέσεις της αποφάσεως 89/688, η τελευταία δεν είναι ασυμβίβαστη με τα άρθρα 9, 12 και 13 της Συνθήκης, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 227, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 226 της Συνθήκης, δικαιολογούνται οι προσωρινές παρεκκλίσεις από το άρθρο 95 που προβλέπει.

54 Κατόπιν αυτού, στα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, από την εξέταση της αποφάσεως 89/688, δεν προέκυψαν στοιχεία ικανά να θίξουν το κύρος της ως εκ του ότι η απόφαση επιτρέπει σύστημα απαλλαγής από τον αποκαλούμενο «θαλάσσιο διαπύλιο τέλος» φόρο, σε συνδυασμό με τις προβλεπόμενες στην απόφαση αυστηρές προϋποθέσεις.

Επί των δικαστικών εξόδων

55 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γαλλική Κυβέρνηση, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 5ης Ιουνίου 1996 το tribunal administratif de Saint-Denis de la Réunion, αποφαίνεται:

Από την εξέταση της αποφάσεως 89/688/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με το καθεστώς που διέπει τα θαλάσσια διαπύλια τέλη στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα, δεν προέκυψαν στοιχεία ικανά να θίξουν το κύρος της ως εκ του ότι η απόφαση επιτρέπει σύστημα απαλλαγής από τον αποκαλούμενο «θαλάσσιο διαπύλιο τέλος» φόρο, σε συνδυασμό με τις προβλεπόμενες στην απόφαση αυστηρές προϋποθέσεις.

Rodríguez Iglesias Gulmann Ragnemalm

Wathelet Mancini Moitinho de Almeida

Kapteyn Murray Edward

Puissochet Hirsch Jann Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 19 Φεβρουαρίου 1998.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodríguez Iglesias